

## درس دوم (تاریخ، زمان و مکان)

- ۱- دو رکن مهم دانش تاریخ را نام ببرید؟ زمان و مکان (تقویم و جغرافیا)
- ۲- چرا دانش تاریخ بدون توجه به زمان بی معنا خواهد بود؟ زیرا رویدادهای تاریخی در زمان معینی در گذشته روی داده اند و بدون آگاهی از زمان روی دادن آنها، نمی توان به درک منطقی و درستی از تاریخ دست یافت.
- ۳- یکی از دستاوردهای مهم بشر در گذر تاریخ را نام ببرید؟ اندازه گیری زمان و ابداع گاهشماری یا تقویم
- ۴- گاه شماری را تعریف کنید؟ نظامی است که انسان برای اندازه گیری دقیق زمان (ماه و سال) ابداع کرده است.
- ۵- دانش اندازه گیری زمان بیشتر با چه علمی ارتباط می یابد؟ علمی مانند ریاضیات، نجوم و فیزیک
- ۶- ابداع تقویم نتیجه تلاش مشترک دانشمندان کدام علوم است؟ دانشمندان علوم ریاضی، نجوم و فیزیک
- ۷- نیاز به سنجش زمان توسط بشر در گذشته، باعث اختراع چه ابزارهایی شد؟ باعث اختراع ابزارهایی مانند ساعت های آفتابی، آبی و سنی و همچنین اصطراب برای رصد خورشید، ماه و ستارگان.
- ۸- کدام اقوام باستانی در تنظیم و تدوین گاه شماری پیشگام بودند؟ مردم بین النهرین و مصریان باستان
- ۹- در بین النهرین و بخصوص در میان بابلی ها، گاه شماری ..... رایج بود. گاه شماری خورشیدی-قمری
- ۱۰- تقسیم بندی گاه شماری بابلی را بیان کنید؟ در این گاه شماری، سال به ۱۲ ماه قمری ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می شد
- ۱۱- چرا و چگونه در تقویم بابلی اختلاف بین سال خورشیدی و قمری را رفع می کردند؟ از آنجایی که سال قمری ۳۵۴ شبانه روز و سال خورشیدی ۳۶۵ و یک چهارم شبانه روز است، برای رفع این اختلاف، هر سه سال یک ماه به سال می افزودند.
- ۱۲- گاه شماری مصریان باستان را توضیح دهید؟ مصریان نیز گاهشماری خورشیدی دقیق و منظمی داشتند. آنان سال را ۳۶۵ و یک چهارم شبانه روز محاسبه می کردند. در گاه شماری مصری، سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می شد و پنج روز اضافی، به آخر ماه دوازدهم افزوده می گردید. همچنین برای محاسبه یک چهارم شبانه روز اضافی، هر چهار سال یک روز به سال می افزودند و به قولی کبیسه می گرفتند.
- ۱۳- در سال ۴۶ ق.م امپراتور روم ..... دستور داد گاه شماری رومی بر اساس ..... اصلاح شود؟ ژولیوس سزار - گاهشماری مصری
- ۱۴- در چه تاریخی و تحت چه شرایطی، تولد مسیح به عنوان مبدأ گاه شماری رومی انتخاب شد؟ حدود دو قرن پس از آنکه امپراتوری روم دین مسیحیت را رسمیت بخشید، در سال ۵۲۵ میلادی، این کار صورت گرفت
- ۱۵- اصلاح گاهشماری مسیحیان به دستور کدام پاپ و با کمک چه کسانی صورت گرفت؟ پاپ گرگوار سیزدهم با کمک منجمان این گاهشماری را اصلاح کرد.
- ۱۶- گاه شماری مسیحی، امروزه به نام ..... شناخته می شود. گاهشماری میلادی
- ۱۷- گاه شماری هجری قمری، در کدام کشورها رایج است؟ در کشورهای مسلمان
- ۱۸- گاه شماری هجری قمری بر چه پایه ای تنظیم شده و مبدأ آن چیست؟ بر پایه گردش ماه به دور زمین تنظیم شده و مبدأ آن اول ماه محرم سالی است که پیامبر از مکه به مدینه هجرت کرد.

- ۱۹- از روی چه اسنادی می‌تونیم پی ببریم که در قلمرو هخامنشیان، گاهشماری خورشیدی-قمری بابلی رایج بوده است؟ محتوای سنگ نوشته‌های بیستون و تخت جمشید این موضوع را نشان می‌دهد
- ۲۰- گاهشماری بابلی وقتی وارد قلمرو هخامنشیان شد، چه تغییری در آن انجام شد؟ ماههای آن بر اساس فرهنگ و آیین ایرانی نام گذاری شدند.
- ۲۱- گاهشماری‌های رایج در قلمرو اشکانیان را نام ببرید؟ بابلی، سلوکی و اوستایی
- ۲۲- در دوره ساسانیان، گاهشماری ..... که گاهشماری ..... محسوب می‌شد، در ایران رایج گردید. اوستایی - دینی زرتشتیان
- ۲۳- گاهشماری اوستایی رایج در دوره ساسانیان را توضیح دهید؟ در این گاهشماری، سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد. سپس پنج روز اضافی را به نام اندرگاه به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند.
- ۲۴- مبدأ گاهشماری اوستایی چه بود؟ به تخت نشستن هر پادشاه
- ۲۵- مشکل گاهشماری اوستایی ساسانی چه بود؟ از آنجا که در این گاهشماری، سال را ۳۶۵ شبانه روز می‌گرفتند، در هر ۴ سال یک شبانه روز و در هر ۱۲۰ سال ۳۰ شبانه روز از سال حقیقی عقب می‌افتاد.
- ۲۶- در دوره ساسانیان، برای رفع مشکل گاهشماری خود چه کردند؟ برای رفع این مشکل بعد از هر ۱۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال اضافه می‌کردند.
- ۲۷- اسامی روزها و ماهها در تقویم اوستایی از کجا الهام می‌گرفت؟ در این گاهشماری، ماهها و روزهای هر ماه با اسامی ایزدان و فرشتگان نام گذاری شده بود.
- ۲۸- در ایران دوره اسلامی کدام گاهشماری رایج گردید؟ هجری قمری
- ۲۹- در ایران دوره اسلامی، کدام گاهشماری‌ها در کنار گاهشماری هجری قمری قرار گرفتند؟ گاهشماری‌های یزدگردی، جلالی، دوازده حیوانی و هجری خورشیدی
- ۳۰- گاهشماری ..... یکی از دقیق‌ترین گاهشماری‌های جهان است. گاهشماری جلالی
- ۳۱- کدام گاهشماری در ایران، بر اساس گاهشماری جلالی تنظیم شده است؟ گاهشماری هجری خورشیدی
- ۳۲- چرا لازم است که گاهشماری‌های مختلف با هم تطبیق داده شوند؟ زیرا رویدادهای مختلف در سرزمینها و کشورهای مختلف، در طول تاریخ با چند نوع گاهشماری ثبت و نگارش شده‌اند. بنابر این برای روشن شدن و تفهیم درست زمان رویدادها نیاز به تطبیق وجود دارد
- ۳۳- کرونولوژی چیست؟ علمی که نظم و ترتیب رویدادها را معین می‌کند کرونولوژی گفته میشود
- ۳۴- خط زمان چه کمکی به نظم و ترتیب رویدادهای تاریخی می‌کند؟ خط زمان ابزار مناسبی است که بوسیله آن می‌توان رویدادهای یک دوره یا دوران‌های مختلف تاریخی را به ترتیب زمان وقوع آنها بر روی نمودار نشان داد
- ۳۵- چرا مکان رکن مهمی در مطالعه تاریخ است؟ زیرا همه وقایع و تحولات تاریخی در بستر مکان و محیط رخ می‌دهند، عوامل جغرافیایی تأثیر مهمی بر زندگی مردم نواحی مختلف دارد
- ۳۶- چرا مورخان و محققان در طول تاریخ برای بررسی رویدادهای تاریخی، به عوامل جغرافیایی توجه می‌کردند؟ زیرا در طول تاریخ، عوامل جغرافیایی مانند آب، خاک، پستی‌ها و بلندی‌ها، آب و هوا، موقعیت سرزمینی و ارتباطی و دسترسی به دریاها و آبهای آزاد، تأثیر مهمی بر زندگی مردمان نواحی مختلف داشته است

- ۳۷- کاربرد جغرافیای تاریخی را بیان کنید؟ جغرافیای تاریخی به مطالعه مناطق و سرزمین های مختلف در گذشته می پردازد و تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی را بر رویدادهای تاریخی مانند شکل گیری تمدن ها، مهاجرت ها، پیروزی ها و شکست ها، برپایی سکونتگاهها و شهرها و ایجاد و گسترش راهها و ... مطالعه می کند.
- ۳۸- در مطالعه تاریخ، نقشه ها چه اهمیتی دارند؟ نقشه های تاریخی، انواع مختلفی از اطلاعات شامل قلمرو حکومت ها، مرزها، پایتخت ها، شهرها، بناهای مهم، محل دقیق رویدادها به خصوص جنگ ها، شبکه راهها، مسیرهای مهاجرت و لشکرکشی ها و تقسیمات اداری و مالیاتی را نمایش می دهند.
- ۳۹- امروزه از نقشه های تاریخی چه استفاده ای می شود؟ برای ارائه اطلاعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی و دیگر جلوه های حیات اجتماعی انسان در گذشته استفاده می شود.

### پرسش های نمونه درس دوم

- ۱- چرا زمان و مکان، دو رکن علم تاریخ به شمار می روند؟ چون هر رویداد تاریخی در یک واحد زمانی و مکانی رخ می دهد.
- ۲- دو مورد از تفاوت ها و شباهت های تقویم اوستایی با تقویم هجری شمسی را توضیح دهید؟ تفاوت اول اینکه در تقویم اوستایی سال به دوازده ماه سی روزه تقسیم می شود در حالی که در تقویم ه.ش سال به شش ماه سی و یک روزه و پنج ماه سی روزه و یک ماه بیست و نه روزه تقسیم می شود- تفاوت دوم این است که در تقویم اوستایی علاوه بر نام ماهها که از نام ایزدان گرفته شده، نام روزهای هرماه هم از نام فرشتگان و ایزدان گرفته شده بود ولی در تقویم هجری شمسی تنها نام ماهها از نام فرشتگان گرفته شده - تفاوت سوم این است که مبدأ دو تقویم با هم تفاوت دارد. در تقویم اوستایی، مبدأ بر تخت نشستن هر پادشاه بود ولی در تقویم ه.ش مبدأ هجرت پیامبر است. اولین شباهت این است که هر دو تقویم سال را به دوازده ماه تقسیم می کنند - هر دو تقویم سال را به ۳۶۵ روز تقسیم می کنند و هر دو تقویم سال کیبسه دارند.
- ۳- پنج مورد از عوامل جغرافیایی و محیطی را که بر رویدادهای تاریخی اثرگذار بوده اند، فهرست کنید؟ الف) زمین های حاصلخیز بین النهرین باعث ایجاد اولین تمدنها در جهان شد. ب) کانال سوئز منجر به جنگ بین مصر و قدرتهای بزرگ جهانی شد. پ) اهمیت دریای مازندران یکی از علل جنگ بین ایران و روس در زمان قاجار بود. ت) تنوع محصولات گیاهی و کشاورزی در هند موجب تصرف آن کشور توسط انگلیسی ها شد. ث) مناسب بودن آب و هوا برای زندگی موجب مهاجرت آریایی ها به فلات ایران شد. ج) وجود معادن طلا موجب مهاجرت خاندان هایی از اروپاییان به آمریکا شد.
- ۴- دو رویداد تاریخی را که عوامل جغرافیایی در آن نقش مهمی داشته اند، مثال بزنید؟ جنگ های ایران و روس در زمان قاجار - جنگ اعراب مسلمان با ایرانی ها در صدر اسلام به امید دست یافتن به زمینهای ثروت خیز ایران -

تصرف آفریقای جنوبی توسط انگلیسی ها برای معادن طلا و موقعیت جغرافیایی آن کشور - مقاومت آریوبرزن در مقابل اسکندر مقدونی در کوههای سمت فارس - نبرد دریایی سالامیس بین ایرانیان و یونانیان در زمان خشایارشا در تنگه سالامیس

۵- چگونه می توانیم از نقشه های تاریخی در مطالعه تاریخ استفاده کنیم؟ نقشه های تاریخی، انواع مختلفی از اطلاعات شامل قلمرو حکومت ها، مرزها، پایتخت ها، شهرها، بناهای مهم، محل دقیق رویدادها به خصوص جنگ ها، شبکه راهها، مسیرهای مهاجرت و لشکرکشی ها و تقسیمات اداری و مالیاتی را نمایش می دهند.